

Nr 1

Utlåtande i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning.

För den enligt § 42 mom. 2 riksdagsordningen lagutskott åliggande granskningen av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning ha båda kamrarna till lagutskott hänvisat justitieombudsmannens vid innevarande riksdag avgivna berättelse angående justitieombudsmansämbetets förvaltning under år 1960.

Första lagutskottet, som verkställt granskningen, har för ifrågavarande ändamål från justitieombudsmansexpeditionen mottagit dels de diaries, vilka år 1960 förts i nämnda expedition, dels protokoll över de av justitieombudsmannen under året verkställda inspektionerna, dels ock expeditionens registratur för samma år. Därjämte ha på särskild begäran handlingarna rörande vissa av justitieombudsmannen handlagda ärenden hållits utskottet till handa.

Över den numera fullbordade granskningen får utskottet härmed avgiva utlåtande.

I ämbetsberättelsen meddelas till en början, att justitieombudsmannen Alfred Bexelius begagnat sig av semester under tiderna den 3—den 19 mars, den 17 och den 25—den 31 maj samt den 10 oktober—den 4 november samt åtnjutit ledighet för offentligt uppdrag under tiden den 18—den 24 maj. Under nämnda tider har justitieombudsmannens av riksdagen utsedde ställföreträdare, hovrättsrådet Ulf Lundvik, förestått ämbetet. För att få tillfälle att ägna erforderlig tid åt de ur principiell synpunkt viktigaste ärendena och för att nedbringa förefintlig arbetsbalans har justitieombudsmannen vidare med stöd av 24 § andra stycket instruktionen för riksdagens ombudsmän uppdragit åt Lundvik att under tiderna den 18 januari—den 2 mars, den 29 april—den 16 maj, den 1 augusti—den 9 oktober samt den 5 november—den 21 december förrätta å ämbetet ankommande göromål med avseende å ärenden, vilkas avgörande justitieombudsmannen icke själv förbehållit sig.

Ämbetsberättelsen upptager en redogörelse för ärenden, som bedömts vara av mera allmänt intresse, däri även medtagits av justitieombudsmannen under år 1960 gjorda framställningar till Konungen. Framställningarna ha avsett:

- 1) ändring av lagen om allmänna vägar i syfte att möjliggöra ett förenklat förfarande vid utfärdande i vissa fall av förbud mot enskilda vägars anslutning till allmänna vägar;
- 2) utfärdande av föreskrift om skyldighet för domstol att till taxeringsintendent översända avskrift av domar i mål om deklaraionsbrott;
- 3) utfärdande av föreskrift om förtur vid behandling av skattemål, vars utgång är av betydelse för bedömande av vid domstol anhängigt mål om ansvar för deklaraionsbrott;
- 4) sådan ändring av 80 § 2 mom. vägtrafikkungörelsen, att där föreskriven skyldighet för domstol att till körkortsmyndighet översända avskrift av domar rörande vissa angivna förseelser, som begåtts av körkorts-innehavare, utsträcker att gälla även i fråga om den, som fått sitt körkort återkallat; samt
- 5) förslag till partiell reform inom ramen för gällande förvaltningsförfarande i syfte att vinna ökat administrativt rättsskydd genom införande av en allmän regel om principiell skyldighet för förvaltningsmyndigheter att i sina beslut ange de skäl, å vilka besluten grundas.

I anledning av brister och otydligheter i lagstiftningen, vilka uppmärksammats vid prövning av klagomål och i samband med inspektioner, ha handlingarna i vissa ärenden överlämnats till vederbörande departementschef eller pågående utredningar för kännedom.

Under sina ämbetsresor år 1960 har justitieombudsmannen inspekterat länsstyrelserna i Gävleborgs och Blekinge län samt landsfogdarna och lantbruksnämnderna i samma län;

länskolnämnden och länsarkitekten i Gävleborgs län samt lantmäterikontoret i Karlskrona;

rådhusrätterna, magistraterna och överexekutorerna i Gävle, Söderhamn och Karlskrona;

Gästriklands östra, Gästriklands västra, Sydöstra Hälsinglands, Bollnäs, Östra och Medelsta, Bräkne och Karlshamns samt Listers och Sölvesborgs domsagor;

överexekutor i Karlshamn;

stadsfiskalerna och stadsfogdarna i Gävle, Söderhamn, Karlskrona och Karlshamn;

landsfiskalerna i Hofors, Valbo, Störviks, Sandvikens, Ockelbo, Hille, Norrala, Söderala, Bollnäs, Lyckeby, Jämjö, Nättraby, Ronneby, Bräkne, Sölvesborgs samt Olofströms distrikt;

poliskamrarna i Gävle och Karlskrona;

uppbördsverket i Gävle;

kommunalborgmästarna i Sandviken, Bollnäs, Ronneby, Karlshamn och Sölvesborg;

häradsskrivaren i Sölvesborgs fögderi;

distriktslantmätaren i Karlshamns distrikt;

barnavårdsnämnderna och nykterhetsnämnderna i Gävle, Sandviken, Söderhamn, Bollnäs, Karlskrona, Ronneby, Karlshamn och Sölvesborg; Gullberna sjukhus i Karlskrona; fångvårdsanstalterna i Gävle och Karlskrona; samt erkända vårdanstalten för alkoholmissbrukare Pålyckeheimet i Björkeryd.

Tjänstförrättande justitieombudsmannen Lundvik har under år 1960 inspekterat

Solna, Stockholms läns västra, Älvdals och Nyeds, Mellansysslets, Södersysslets, Nordmarks, Jösse, Fryksdals, Västra Hälsinglands och Norra Hälsinglands domsagor;

stadsfiskalen i Arvika samt stadsfiskalen-stadsfogden i Hudiksvall; landsfiskalerna i Hammarö, Säffle, Årjängs, Arvika, Sunne, Ljusdals, Arbrå, Färila och Forsa distrikt;

kommunalborgmästarna i Säffle, Arvika och Hudiksvall samt överexekutor i Hudiksvall;

häradsskrivarna i Hudiksvalls södra och Hudiksvalls norra fögderier; ävensom

fångvårdsanstalten i Hudiksvall.

Över de under år 1960 handlagda klagomålen och anställda åtalen m. m. meddelas i berättelsen följande översikt:

»På sätt framgår av ämbetsberättelsen till 1960 års riksdag uppgick antalet av de år 1959 till år 1960 balanserade, under handläggning härstädes varande ärendena till	269
Antalet under år 1960 diarieförda ärenden har uppgått till 1 225 (mot 1 022 under år 1959 och 1 020 år 1958). Av dessa avsågo 16 JO-ämbetets organisation och dylikt. Av återstående 1 209 under år 1960 diarieförda ärenden ha anhängiggjorts genom klagomål	983
på grund av tidningsartiklar	15
på grund av anmärkning vid inspektion eller eljest	211

Summa balanserade och inkomna ärenden 1 478

Tabell över de verksamhetsområden som berörts av de under
år 1960 diarieförda ärendena¹

Verksamhetsområden	Klagomål	JO:s initiativ	Summa
Domstolsväsendet (utom förvaltningsdomstolar)	132	78	210
Åklagarväsendet	106	17	123
Polisväsendet	162	28	190
Exekutionsväsendet	22	18	40
Fängvården	107	4	111
Medicinalväsendet: sinnessjukvården	91	—	91
i övrigt	25	2	27
Nykterhetsvården	14	10	24
Barna- och ungdomsvården	19	10	29
Byggnadsväsendet	7	2	9
Hysesregleringen	12	—	12
Lantmäteriet	9	1	10
Skolväsendet	19	1	20
Skatteväsendet	24	11	35
Administrationn i övrigt (avseende andra ärenden än de ovan nämnda)			
centrala statliga verk och nämnder	36	4	40
länsstyrelser	36	33	69
andra lokala organ	40	1	41
Statens affärsdrivande verk	8	—	8
Kyrkliga myndigheter	18	2	20
Kommunala myndigheter (i övrigt)	68	10	78
Kungl. Maj:t i statsrådet och riksdagen	10	—	10
Enskilda sammanslutningar och personer	56	—	56
Förfrågningar, orediga klagomål o. d.	52	—	52

¹ Åtskilliga ärenden ha avsett flera verksamhetsområden.

Av ovan omnämnda 1 478 ärenden ha under år 1960:

1) till annan myndighet överlämnats	15
2) såsom återkallade avskrivits	5
3) utan åtgärd avskrivits	263
4) efter vederbörandes hörande eller efter annorledes verkställd utredning avskrivits	669
5) till åtal hänvisats (7 åtal i 8 ärenden)	8
6) hänvisats till disciplinär bestraffning	2
7) föranlett framställningar till Kungl. Maj:t	5
8) föranlett rättelse, påpekande, erinran eller annan åtgärd	271
och äro vid 1960 års slut:	
9) i avbidan på infordrad förklaring, påminnelsers avgivande eller annan utredning vilande	119
10) i avbidan på domstols eller myndighets beslut vilande	33
11) på prövning beroende	88

Summa 1 478

För nedan angivna fel och försummelser i tjänsten har under år 1960 förordnats om åtal mot:

- 1) en länsskogvaktare för tagande av muta eller tjänstefel;
- 2) en häradshövding för handläggning av mål oaktat domarjäv förelåg;
- 3) en länsassessor för att han såsom ordförande i prövningsnämnd deltagit i avgörande av mål, varmed han tidigare tagit befattning såsom ordförande i taxeringsnämnd;
- 4) en landssekreterare för försummelse att öva tillsyn över kommissionärs verksamhet och en landskanslist för försummelse att iakttaga för kommissionär gällande föreskrifter;
- 5) en kriminalassistent för ärekränkning i förening med åsidosättande av tjänsteplikt;
- 6) en vattenrättsdomare för ärekränkande yttranden till ombud, m. m.; samt
- 7) en stadsfiskal för meddelande av förbud för en yngling att uppehålla sig på vissa gator.

Vidare har åtgärd för disciplinär bestraffning vidtagits mot:

- 1) två poliskonstaplar för att de genom att vid en tjänsteförrättning bruka skjutvapen använt strängare medel än förhållandena krävt; och
- 2) en tillförordnad föreståndare för fångvårdsanstalt för att han utan tillräckliga skäl tillåtit underåriga flickor att besöka en å anstalten intagen man, m. m.»

I berättelsen anmärkes, att antalet ärenden varit rekordartat stort under år 1960. Under året ha sålunda inkommit 983 klagomål mot 780 under år 1959 och 818 under år 1958. Antalet ärenden, som upptagits på justitieombudsmannens initiativ, har uppgått till 226 mot 223 under år 1959 och 189 år 1958. Hela antalet nya ärenden under år 1960 har sålunda uppgått till sammanlagt 1 209 mot 1 003 under år 1959 och 1 007 under år 1958. Under år 1960 ha avgjorts 1 238 ärenden mot 1 084 under år 1959 och 955 under år 1958. Härigenom har antalet vid årsskiftet 1960/61 balanserade ärenden nedgått till 240 mot 269 vid slutet av år 1959 och 350 vid årsskiftet 1958/59. Av de till år 1961 balanserade 240 ärendena ha 36 inkommit före år 1960.

Berättelsen upptager vidare meddelande därom, att under år 1960 någon förklaring av lag, i den ordning § 20 regeringsformen bestämmer, icke blivit meddelad av Kungl. Maj:t.

Utskottet. Vid den granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning, som utskottet grundlagsenligt förehaft, har icke någon anledning till anmärkning förekommit, vilket utskottet härmed för riksdagen anmäler.

Stockholm den 7 februari 1961

På första lagutskottets vägnar:

INGRID GÄRDE WIDEMAR

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Ahlkvist, Per-Olof Hanson, Ferdinand Nilsson, Nyström, Alexanderson, Erik Svedberg, fröken Mattson och herr Arvidson;

från andra kammaren: fru Gärde Widemar, fru Johansson, fru Boman, herrar Östrand, Svensson i Vä, Ekström i Björkvik, Gustafsson i Borås och fröken Bergegren.